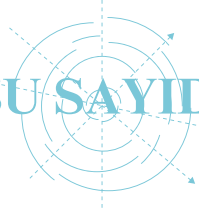

Özel Eğitim Gündemi

BU SAYIDA

ÜSTÜN YETENEKLİLER

SİZDEN GELENLER

DÜZENLENEN
ETKİNLİKLER

HABER

FAZLA BİLİNMEYEN
DÂHİLER

ARAŞTIRMA KÖŞESİ

GIFTED

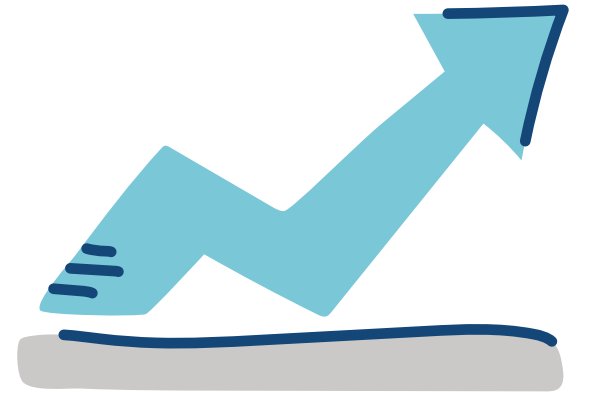
ÜSTÜN YETENEKLİLER

Üstün yeteneklilik ve üstün yetenekli çocuk tanımlamaları hem akademik alan yazında hem de birçok araştırmacının çalışmalarında farklı şekillerde yapılmaktadır. Birçok farklı tanım üretilmesi ve halen tanımlamalara devam edilmesi önemlidir.

McClellan (1985)'a göre üstün yetenekli öğrencilere yönelik geliştirilecek eğitim programlarının temelini üstün yeteneklilik olgusuna getirilecek tanımlar oluşturacaktır. Üstün yeteneklilik ve üstün yetenekli birey kavramlarıyla ilgili yapılan tanımlara bakıldığında ise üstün yetenekli birey; entelektüel, yaratıcı, sanat veya liderlik başta olmak üzere çeşitli alanlarda üstün derecede performans ortaya koyan ve kapasitelerinin geliştirilmesi amacıyla akademik alanlarda devam ettiği eğitim kurumunda karşılaşmadığı etkinliklere ihtiyaç duyan çocuk olarak tanımlandığı görülmektedir.

Üstün yetenekliler normal gelişim gösteren bireylerden farklı bireyler olmayıp sadece sahip oldukları nitelikler açısından, görülme sıklıklarından ve görülme zamanlaması açısından normal gelişim gösteren bireylere göre farklılık gösteren bireylerdir. Diğer bir tanımlamaya göre ise üstün yetenekli bireyler bilişsel becerileri, yetenekleri ya da zihinsel kapasiteleri ile akranlarına göre daha üst düzeyde performans ortaya koyan, yüksek seviyede yaratıcı olan, ortaya koydukları her çeşit iş ve görevde sorumluluk sahibi olan ve görev bilincine sahip bireylerdir.

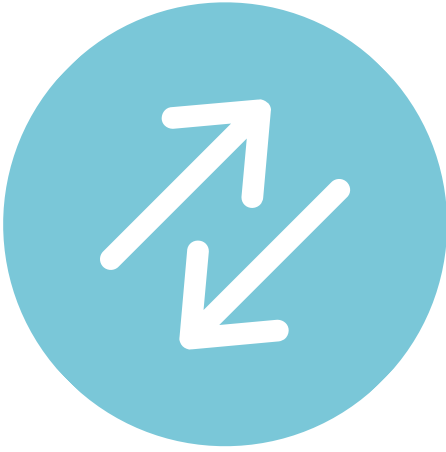
Üstün yetenekli öğrenciler zekâ kapasitesi, yaratıcılık düzeyi, sanat becerileri ya da akademik alanlarında yaşıtlarından yüksek performans gösterdiği ilgili uzmanlar tarafından belirlenmiş ve sahip olduğu yetenek ve alanlarda özel eğitime ihtiyaç duyan bireyler olarak açıklanmaktadır. Üstün yeteneklilik bir diğer tanımlamada ise sahip olunan üstün potansiyel yetenek nedeniyle ilerleyen eğitim dönemlerinde ya da yıllarda akademik açıdan başarı gösterebilme ihtimali olarak da açıklanmaktadır. Üstün yetenekli bireyler sahip oldukları farklı gelişim özellikleri ya da sahip oldukları özel yetenekleri nedeniyle beceri ya da yetenek gerektiren işleri yapabilecekleri profesyonel eğitimciler tarafından tespit edilmiş bireylerdir.

Üstün zekâ ile ilgili tanımlara bakıldığında bu tanımlardaki ortak nokta üstün zekâlı bireylerin yaşitlarından ve diğer insanlardan birçok yönden farklı olduğu, yetenek potansiyellerinin üst düzeyde olması ve bu üst düzey özelliklerini merkeze alan farklı bir eğitim almalarının gerektiğinin ortaya koyulmasıdır.

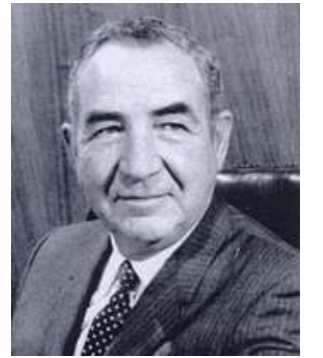
Yirmi birinci yüzyıla yaklaşıldığında ise üstün zekâ kavramının yerine üstün yetenek kavramının kullanılmaya başlandığı görülmektedir. Ülkemizde ise özel yetenek kavramı kullanılmaya başlanmıştır. Üstün zekâ kavramının psikoloji, sosyoloji ve eğitim gibi çok çeşitli bilim dalları tarafından incelenmesi ve üzerinde çalışılması nedeniyle üzerinde uzlaşmaya varılabilmiş tek bir tanımı yoktur. Araştırmacılar işlevsel açıdan standartlaşmış testlerle tespit edilen tanımlamaları kullanmayı tercih ederken aileler çocuklarının gözlenebilir davranışları üzerinden tanımlama yapmayı tercih edebilmektedir. Bu nedenle üstün zekâlılığın tanımı ülkeden ülkeye ve toplumdan topluma değişkenlik göstermekte olup üstün zekâ tanımı bireylerin üstün zekâ kavramına yüklediği anlama göre farklılıklar göstermektedir. Ayrıca zekâ puanını temel alan muhafazakâr tanımlardan yetenek gelişimini ve farklı yetenek türlerini temel alan liberal tanımlara doğru geçiş yapıldığı da dikkat çekmektedir.

Üstün yetenek ve üstün yetenekli çocukların eğitimi yukarıda bahsedilen tanımlar doğrultusunda özel eğitim çatısı altında yer alması gereken bir olgudur. Üstün yetenekliler eğitiminin geçmişten günümüze gelişimi hakkında bilgi sahibi olmak, üstün yetenekliler eğitiminin ana hatlarını anlamak, hali hazırda yapılan çalışmaları daha iyi hale getirmek ve gelecekte yapılması planlanan çalışmalara yön vermesi açısından büyük öneme sahiptir.

Dünya tarihsel gelişiminde üstün yetenek kavramı incelendiğinde üstün zekâ ve yetenek ile ilgili çalışmalar ve tanımlamalar Eflatun (MÖ 427 - MÖ 347) dönemi ile birlikte görülmeye başlamaktadır. Eflatun toplumlarda bulunan bireyleri bakır, tunç, gümüş, altın gibi madenlere benzeterek sınıflandırmış ve üstün yetenek kavramını bu sınıflandırmalara göre tanımlamayı tercih etmiştir. Daha sonraki yıllara bakıldığında ise 19. yy.'da Sir Francis Galton'ın zekâ ile ilgili çalışmalarının olduğu görülmektedir. Galton zekâyı, bilgileri anlamlandırma ve kullanma olarak ifade etmiştir. Daha sonraki yıllarda ise Terman, Binet, Simon, Piaget ve Gardner'ın zekâ hakkında çalışmalarına rastlanmıştır. Bu dönemde gerçekleştirilen çalışmalar sayesinde üstün yeteneklilerin eğitimi anlayışında, üstün yetenekli bireylerin eğitime alınmasında ve üstün yetenekli kişilere bakış açısında önemli yenilikler ve gelişmeler olmuştur.

Sovyetler Birliğinin 1959 yılında Sputnik adlı uzay aracını uzaya göndermesi, ABD'de ülkenin eğitim sisteminin başarısızlığının sorgulanmasına yol açmakla birlikte matematik, bilim ve mühendislik gibi alanlarda yetenek sahibi bireylerin keşfedilmesinde de başarısız olduğuna dair eleştirilere yol açmıştır. Buna bağlı olarak ise 1969 yılında ABD kongresi tarafından eğitim uzmanı Sidney Marland'a üstün yetenekli bireyler ve eğitimleri hakkında kapsamlı bir çalışma yapılması ve rapor hazırlanması için yetki verilmiştir.

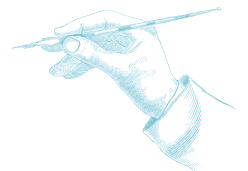

ABD Ulusal Üstün Yetenekliler Kurumunun ve alan uzmanlarının raporlarına göre ABD genelinde çocukların %5-7'sinin üstün yetenekli olduğu tahmin edilmektedir. Türkiye'de ise TBMM bünyesinde 06.03.2012'de kurulan üstün yetenekli çocukların keşfi ve eğitimi ile ilgili araştırma komisyonuna Yükseköğretim Kurulu (YÖK) tarafından sunulan raporda ülkemizde üstün yetenekli çocukların oranının %2-3 civarında olduğu belirtilmiştir.

Kısıtlı sayıları nedeniyle de toplumlarda bulunan üstün yetenekli bireylerin ülke yönetiminde ve gelişiminde söz sahibi olabilmesi, bilimsel, askeri, güzel sanatlar gibi çok çeşitli alanlarda yapabilecekleri çalışmalar düşünüldüğünde üstün yetenekli bireylere verilmesi gereken doğru bir eğitim son derece önem taşımaktadır. Geçmişte baktığımızda ise Mustafa Kemal Atatürk, Mimar Sinan, Albert Einstein, Thomas Edison gibi üstün yetenekli oldukları bilinen bu bireylerin buldukları dönemde çok önemli çalışmalara imza atarak toplumsal ve bilimsel gelişmelere önemli katkı sağladıkları görülmektedir.

Bu nedenlerle özel yetenekli öğrencilerin eğitimine her zamankinden daha fazla önem vermemiz gerekmektedir.

Araştırma Görevlisi
Erman KAYIŞDAĞ

SİZDEN GELENLER

Soru: BİLSEM'e devam etmeyen öğrenciler için destek eğitim yeterli mi, farklı eğitim metotları olarak neler kullanılabilir?

Yanıt: Burada BİLSEM'e gitmeme ya da devam etmeme durumunu bilmemiz gerekmektedir. Öğrenci kazandığı halde mi devam etmiyor yoksa BİLSEM'e kayıt hakkı elde edecek bir durumda mı değil? Eğer BİLSEM'e kayıt hakkı elde edemediyse resmî olarak bir özel yeteneklilik tanısından söz edemeyiz. Kayıt hakkı kazandığı halde devam edilmiyor ise de okullarda talep üzerine açılan destek eğitim sınıfları ve bunun dışında sınıfta ya da okul ortamı dışında yetenek alanı baz alınarak sağlanacak destek eğitim imkanları verilen eğitimin kalitesine göre yeterli olabilecektir.

Soru: Özel yetenekte çevrenin etkisinden ne derece bahsedebiliriz?

Yanıt: Özel yeteneğin oluşumunda geçmişte sadece kalıtımın etkisini baz alan araştırmalar yayımlansa da günümüzde özel yeteneğin oluşumunda kalıtım ve çevrenin beraber etkili olabildikleri görüşü ağırlık kazanmıştır. Özellikle dâhilik olarak ifade ettiğimiz özel yetenek tipinde kalıtımın etkisi daha fazla olmakla beraber genel olarak kalıtım bir bireyin zekasının alt ve üst sınırlarını belirlemekte, çevre ise bu alt ve üst sınırlar içinde nerede olacağını belirleyen bir değişkendir.

SİZDEN GELENLER

Soru: Çok hırslı olan ve kaybettiği zaman öfke nöbetleri geçiren öğrenciler için nasıl yardım alınabilir?

Yanıt: Özel yetenek ile ilgili olsun ya da olmasın geçirilen öfke nöbetleri ortada bir problemin varlığını göstermektedir. Eğer öğrenci okula devam ediyorsa öncelikli olarak okul rehberlik servisinden, okula başlamadı ya da devam etmiyorsa da bir çocuk-ergen ruh sağlığı uzmanından (çocuk psikiyatri) destek alınması önerilmektedir.

Soru: Özel yetenekli öğrenciler hangi yeteneklerine göre nasıl belirlenir?

Yanıt: Zekâ testleri, yetenek testleri, başarı testleri, performans testleri gibi testler aracılığı ile öğrencilerin yetenek alanları hakkında önemli ipuçları edinilmektedir. Zekâ testlerinin alt alanlarında aldıkları puanları yorumlayarak sayısal, sözel, görsel gibi alanlarda önde olduğunu görebilmekteyiz. Ayrıca resim, müzik ve sanatın diğer alanları ile ilgili yapılan performans sınavları da yetenek türünü belirlememizi sağlamaktadır. Ayrıca aile ya da öğretmen tarafından yapılan gözlemler de öğrencinin yetenek alanlarını belirlemede kolaylıklar sağlamaktadır. Özellikle aile tarafından yapılan gözlemler erken yaşlarda ortaya çıkan yetenekleri belirlemede hayati öneme sahip olmaktadır.

SİZDEN GELENLER

Soru: Özel yetenekli öğrencilerin ailelerinin yapabilecekleri çalışmalar nelerdir?

Yanıt: Hem özel eğitimde hem de genel eğitimde ailelerin eğitim süreçlerine katılımı özel yetenekli çocuklara sahip aileler için de aynen kabul edebiliriz. Öğrenci tanı almadan varsa potansiyelin ve yeteneğin tespitinde, tanı aldıktan sonra da eğitim sürecine destek olması açısından ailelere önemli görevler düşmektedir. Ailelerin bu süreçte öğrencilere eğitsel destek vermek yerine özel yetenek alanında uzmanların önerileri doğrultusunda çalışmalar yapmaları gerekmektedir.

Soru: Oğlum 11 yaşında ve 142 wisc-r puanına sahip ama dikkat sorunu yaşıyoruz ve müfredat derslerine çalışmak istemiyor. Neler yapılabilir?

Yanıt: Öğrenci zekâ puanını baz aldığımızda ileri düzeyde özel yeteneklilik potansiyeli gösteren bir öğrenci konumunda. Öncelikle dikkat eksikliğinin sebebi tespit edilmeli. Müfredat derslerine katılmak istememesi de bunun ile alakalı bir durum olarak görülebilir. Öğrenci eğer akademik olarak da başarılıysa müfredat dersleri (devam ettiği sınıf dersleri) kendisi için hafif ve yetersiz geleceği için dikkatini vermede probleme neden olabilecektir. Bu tür öğrenciler için hızlandırma önerilse de öncelikli olarak okul rehberlik servisi tarafından dikkat eksikliğinin varsa eğitsel sebebi araştırılmalı ve gerekirse çocuk-ergen ruh sağlığı uzmanlarından tıbbi görüş alınmalıdır. Bunlar sonucunda bir problem bulunamazsa hızlandırma stratejisi ile çocuğun eğitsel ihtiyacı karşılanmalıdır.

DÜZENLENEN ETKİNLİKLER

Bölümümüz 21 Mart Down Sendromu Farkındalık Günü kapsamında bir etkinlik düzenlemiş ve bölümümüz öğretim üyelerinden Dr. Öğr. Üyesi Gözde TOMRİS, etkinlik kapsamında "Down Sendromlu Çocuklar ve Aileleri için Doğal Öğretime Dayalı Erken Müdahale Programı" başlıklı sunumunu dinleyicilerle paylaşmıştır.

 ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM FAKÜLTESİ
ÖZEL EĞİTİM BÖLÜMÜ

 ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM FAKÜLTESİ

*ESOGÜ ÖZEL EĞİTİM BÖLÜMÜ
DOWN SENDROMU FARKINDALIK KONFERANSI*

TARİH: 21 MART 2023 ^{SALI}
SAAT: 20.00

 ZOOM TOPLANTI NO: 920 2913 6268
TOPLANTI ŞİFRESİ: 112233

 YOUTUBE CANLI YAYIN:
ESOGÜ ÖZEL EĞİTİM BÖLÜMÜ

PROGRAM
Down Sendromlu Çocuklar ve Aileleri için Doğal
Öğretime Dayalı Erken Müdahale Programı

 KONUŞMACI
Dr. Öğr. Üyesi Gözde TOMRİS
ESOGÜ Özel Eğitim BÖLÜMÜ

<http://ozelegitim.ogu.edu.tr>

HABER

Bölüm başkanımız Prof. Dr. Macid Ayhan MELEKOĞLU "Öğrenme Güçlüğü Olan Öğrenciler İçin Kapsayıcı Eğitim Hizmetlerinin İyileştirilmesi Projesi" kapsamında Ankara'da düzenlenen Öğrenme Güçlüğü Farkındalık Artırma Paneline katılmıştır. Panel kapsamında bölüm başkanımız Prof. Dr. Macid Ayhan MELEKOĞLU "Özel Öğrenme Güçlüğü Nedir? Ne Değildir?" başlıklı sunumunu dinleyicilerle paylaşmıştır.

HABER

Bölümümüz öğretim üyelerinden Dr. Öğr. Üyesi Meral MELEKOĞLU Gazi Erken Çocukluk Gelişimi Değerlendirme Aracı (GEÇDA)'nın kullanımına ilişkin teorik ve uygulamalı çalışmaları başarıyla tamamlamış ve kullanım hakkı edinmiştir. Bölüm olarak hocamızı tebrik ediyor ve başarılarının devamını diliyoruz.

FAZLA BİLİNMEYEN DÂHİLER

GARRY KASPAROV

Dünya satranç şampiyonu ve efsanesi Kasparov'un, 190 üzeri IQ derecesi bulunuyor. Ancak 1999 yılında, Derin Mavi ismi verilen ve tek bir saniyede 200 milyon olası hamle düşünebilen bilgisayara yenildiği bilinmektedir.

JUDİT POLGAR

Macaristan doğumlu Judith, sadece bir satranç şampiyonu değil aynı zamanda kanıtlanmış 170'lik IQ derecesi ile dünyanın sayılı dâhileri arasında bulunmakta.

FAZLA BİLİNMEYEN DÂHİLER

MARILYN VOS SAVANT

1946 ABD doğumlu olan Marilyn aynı zamanda köşe yazarlığı da yapmaktaydı. 1986'dan 1989'a kadar, Guinness Dünya Rekorları kitabında, 190 derecelik IQ'su ile, dünyanın en zeki kadını ünvanını elinde tuttu.

WILLIAM JAMES SIDIS

1898 yılında ABD'de doğan Sidis'in, 250-300 arası IQ'su olduğu tahmin ediliyor. 6 yaşında girdiği ilkokulu sadece 7 ay sonra tamamladı. 9 yaşında Harvard Üniversitesi'nde öğrenci oldu fakat yasal olarak kayıt yaptıramadı. 11 yaşında ise yasal bir Harvard öğrencisiydi. 18 yaşında hukuk fakültesinden mezun oldu.

ARAŞTIRMA KÖŞEŞİ

Üstün Yetenekli Öğrenciler ile Normal Gelişim Gösteren Öğrencilerin Vatandaşlık Algılarının Karşılaştırılması

Bünyesinde barındırdığı yetenekler bakımından üstün olan bireyler vatandaşlık algıları açısından da farklılıklar gösterebilmektedir. Yapılan araştırmalarda yetenekli çocuklar, kronolojik akranlarından daha erken bir ahlaki akıl yürütme aşamasına ulaşabilecekleri sonucunu bizlere göstermektedir. Ayrıca üstün yetenekli bireylerde eş zamansızlık olarak adlandırılan ve üstün yetenekli bireylerin fizyolojik ve duyuşsal uyumsuzluğunu ifade eden kavram, üstün yetenekli bireylerin bilişsel ve duyuşsal davranışlarının daha önce geliştiğini ifade edilmektedir. Bu duygu temelli ahlaki olgunluk vatandaşlık anlayışının da gelişmesinde etkilidir. Günümüzde bireyin kişisel performansına bağlı olan iyi vatandaşlık kavramı, iyi yetiştirildiğinde üstün yetenekli bireylerde olumlu sonuçlar verecektir.

ÜSTÜN YETENEKLİ ÖĞRENCİLER İLE NORMAL GELİŞİM GÖSTEREN ÖĞRENCİLERİN VATANDAŞLIK ALGILARININ KARŞILAŞTIRILMASI

Mustafa EROL¹
Fatih ÖZDEMİR²
Şahin ORUÇ³

¹Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, muf66.erol@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-1675-7070
²Araştırma Görevlisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, ozdemirf001@gmail.com, ORCID ID: 0000-0001-5759-643X
³Doçent Doktor, Yıldız Teknik Üniversitesi, sahinoru44@hotmail.com, ORCID ID: 0000-0001-8666-3654

Erol, Mustafa; Özdemir, Fatih ve Oruç, Şahin. "Üstün yetenekli öğrenciler ile normal gelişim gösteren öğrencilerin vatandaşlık algılarının karşılaştırılması". *Ulakbilge*, 78 (2022 Kasım): s. 1119-1127. doi: 10.7816/ulakbilge-10-78-03

Öz

Çalışmanın amacı üstün yetenekli öğrenciler ile normal gelişim gösteren ortaokul öğrencilerinin vatandaşlık algılarının karşılaştırılmasıdır. Bu amaç kapsamında çalışma nicel araştırma desenlerinden nedensel karşılaştırma araştırması kapsamında yürütülmüştür. Araştırmanın çalışma grubu kolay ulaşılabilir örneklem belirleme yöntemi ile belirlenen 149 üstün yetenekli ve 123 normal gelişim gösteren ortaokul altıncı sınıf öğrencisinden oluşmaktadır. Araştırmanın verileri vatandaşlık algısı ölçeği aracılığıyla elde edilmiştir. Elde edilen veriler 1 testi, yüzde, frekans gibi istatistik yöntemlerle analiz edilmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre üstün yetenekli öğrenciler ile normal gelişim gösteren öğrencilerin vatandaşlık algıları karşılaştırılmasında üstün yetenekli öğrenciler lehine anlamlı farklılıklar vardır. Ayrıca ölçeğin alt boyutlarından demokratik vatandaşlık ve geleneksel vatandaşlık puan ortalamalarına göre de üstün yetenekli öğrenciler normal gelişim gösteren öğrencilere göre daha yüksek puan almışlardır. Vatandaşlık algısı ölçeği toplam puan ve alt boyutlara göre puan ortalamaları cinsiyet değişkeni açısından karşılaştırıldığında ise normal gelişim gösteren öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık görülmezken, üstün yetenekli kız öğrencilerin puan ortalamaları erkek öğrencilerden yüksek olduğu ve aradaki fark anlamlı olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Vatandaşlık algısı, üstün yetenekli öğrenciler, ortaokul öğrencileri

ARAŞTIRMA KÖŞEŞİ

Üstün Yetenekli Öğrenciler ile Normal Gelişim Gösteren Öğrencilerin Vatandaşlık Algılarının Karşılaştırılması

İnsanlık tarihinin kırılma noktalarında toplum ve devletlerin önemli bir kozu olan üstün yetenekli bireyler iyi eğitilmediklerinde büyük suç eğilimi gösteren birer kötü vatandaşlar olabilmektedir. Bu anlamda üstün yetenekli bireylerin iyi birer vatandaş olmaları toplumlar ve dünya için çok önem taşımaktadır. Diğer taraftan toplumun %98'ini oluşturan tipik gelişim gösteren bireylerin vatandaşlık eğitim ve algıları da oldukça önemlidir. Zira toplumun ve devlet sistem olarak ana unsurlarıdır. Bu nedenle bir ülkenin devamlılığını sağlamak ve bireyleri ortak amaçlarda birleştirebilmek, vatandaş olma bilincinin kazandırılmasıyla sağlanabilir.

Sonuç olarak tarihsel süreç içerisinde ve günümüzde toplumlarda büyük öneme sahip olan üstün yetenekli bireyler ve toplumun geri kalanını meydana getiren normal gelişim gösteren bireylerin bir vatandaş olarak, vatandaşlık bilinci ile yetişmiş olmaları hayati önem taşımaktadır. Araştırmanın amacı kapsamında üstün yetenekli öğrenciler ile normal gelişim gösteren öğrencilerin vatandaşlık algıları karşılaştırıldığında üstün yetenekliler lehine istatistiksel olarak anlamlı farklılık çıkmıştır. Üstün yetenekli bireyler dünyada yaşanan adaletsizlik ve savaş konularında yüksek bilişsel farkındalıkları ve yüksek ahlaki düzeyleri sebebiyle daha fazla duyarlılık göstermektedir. Üstün yetenekli öğrenciler, yerel ve küresel düzeyde siyaset, ekonomi, sağlık, inançlar ve doğa ile ilgili konularda ahlaki ve etik olarak daha üst düzeyde davranış gösterirler. Genel olarak bakıldığında üstün yetenekli bireylerin normal gelişim gösteren bireylere göre ahlaki yargılama düzeylerinin daha yüksektir. Literatürde yer alan araştırmalar incelendiğinde üstün yetenekli öğrenciler vatandaşlık kavramı içerisinde yer alan birçok bilgi, beceri ve değer alanlarında akranlarına nazaran daha üst düzeye sahip olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlar ile araştırmada elde edilen sonuçlar arasında benzerlik olduğu söylenebilir. Bunla birlikte üstün yetenekli bireylerle yapılan araştırmada üstün yetenekli öğrencilerin akranlarına nazaran üst ahlaki düzeye sahip olsa da Kolberg ahlak kuramına göre ahlak öncesi dönemde kaldıkları görülmüştür.

Humanitarian giftedness

Robert J Sternberg ¹ and Maria Isabel Rodriguez-Fernández ²

Abstract

Humanitarian giftedness is the deployment of one's gifts and talents in a way that, at some level, benefits humanity. Humanitarian giftedness involves sharing one's gifts with others in a way that makes the world a better place. It is not something people are born with—they develop it in the same way other forms of expertise are developed—through a deployment of abilities as developed by deliberate practice and a focus on giving rather than just receiving. Teachers and parents can develop humanitarian giftedness by being role models, by sharing stories of humanitarian giftedness, and by encouraging it in their students. They also must discourage use of gifts for ends that harm humanity. The road to more humanitarian deployment of gifts is not through tests and other assessments, but through the development of humanitarian gifts as a learned form of expertise—as gifts not from genes, but rather from the interaction of the person with the tasks they confront and the environmental contexts in which they live.

Keywords

Giftedness, narcissism, humanitarian giftedness, role-modeling, transformational giftedness

İnsancı Yetenek

Üstün yetenekliliğin birçok tanımı olmasına rağmen, üstün zekalılık, kişinin zihinsel ve diğer varlıklarını diğerlerinden ayıran özel yeteneklere veya yeteneklere sahip olması olarak görülebilir. İnsani yeteneklilik, bizim tanımladığımız şekliyle, kişinin yeteneklerinin ve yeteneklerinin bir düzeyde insanlığa fayda sağlayacak şekilde konuşlandırılmasıdır. Kısmen, Chowkase ve Watve'nin "başkaları için endişe" dediği şeyin bir canlandırmasıdır. Bu sadece bir kişinin kendi içinde değil, kişinin içinde bulunduğu çevresel bağlamda ve bu bağlamda neler yapabileceğine bir tepkidir. Bu bağlam, kişinin ailesini, arkadaşlarını, okulunu veya işini, yaşadığı toplumu, eyaleti veya ili, ülkeyi, dünyayı ve hatta ötesini içerir. Aynı zamanda kişinin içine gömüldüğü kültürü ve yaşadığı zamanları da içerir. İnsan bağlamının yanı sıra çevresel bağlamı da içerir. İnsanlığa fayda sağlamak aynı zamanda insanlığın içinde bulunduğu çevresel bağlamdan faydalanmayı da içerir çünkü insanların yaşamları yaşadıkları çevreyle çok iç içedir. İnsani yeteneğe sahip olma, kişinin yalnızca kaygılara sahip olmayı değil, harekete geçmesini gerektirdiği ve bu kaygıların belirli diğerlerinin ötesine geçerek bir bütün olarak insanlığa uzanmasını gerektirdiği için başkaları için kaygı duymanın ötesine geçer.

ARAŞTIRMA KÖŞEŞİ

İnsancı Yetenek

Aynı zamanda sosyo-duygusal üstün zekalılık ihtiyaçlarının ve üstün zekalılığın ötesine geçer. Bu, kişinin başkalarıyla ilişkilerini nasıl ele aldığıyla ilgili değil, daha çok, kendisinin ve tanımlandığı grupların ve hatta ait olduğu grubun ötesinde başkalarının çıkarlarına nasıl hizmet ettiği ile ilgilidir. Okulda ve toplumda yüksek düzeyde bilişsel potansiyelli bireyler her zaman memnuniyetle karşılanmalıdır. Ancak hangi düzeyde olursa olsun, bu bireyler yalnızca kişinin ve kendisi gibi başkalarının hizmetinde değil, aynı zamanda bireyin katkıda bulunabileceği düzeyde insanlığın hizmetinde de kullanılsaydı dünya için şüphesiz çok daha iyi olurdu. Bugünün dünyasında, potansiyel olarak insani açıdan yetenekli çocukları "üstün zekalı" olarak tanımlıyor muyuz? Çocukları insani açıdan yetenekli olacak şekilde mi geliştiriyoruz? Yoksa azami ölçüde yalnızca kendilerine ve kendi çıkarlarına hizmet edecek veya üstün zekalılıkların potansiyelinden yararlanmak isteyenlerin çıkarlarını tatmin edecek şekilde yetenekli olanları mı belirliyoruz?

İnsani yeteneklilik, başkalarına, birey için mümkün olduğu kadar geniş ölçekte yardım etmekle ilgilidir. Bazı yönlerden, alanı kuşatmaya başladığını öne süreceğimiz benmerkezci ve hatta belki de narsisist üstün zekalılık görüşünün tam tersidir. Bu yaygın görüş, üstün zekalılığın, bireyin istediği amaç için kullanabileceği veya hiç kullanmayabileceği bir özellik olduğu yönündedir. Bu görüş, büyük ölçüde içinde yaşadığımız bireyci toplumların bir sonucudur. Yetenekli biri insani olarak yetenekli olabilir mi? Kesinlikle. Aslında, neredeyse herkes insani olarak yetenekli olabilir. İnsani üstün zekalılık açıkça doğuştan gelen bir özellik değildir. Hiç kimse bir şekilde kendilerini insanlığa vermelerini gerektiren genlere sahip değildir. Ve bu, geleneksel eğitim sistemleri aracılığıyla geliştirilse de pek de değiştirilebilen bir özellik değildir.

ARAŞTIRMA KÖŞEŞİ

İnsancı Yetenek

İnsancı yeteneklerin karakteristik özellikleri;

1

İnsanlığa yardım etme arzusu birey, insanlığın içinde yaşadığı koőulları iyileőtirmek ve her Őeyi daha iyi hale getirmek ister. Arzu, yardıma ihtiyacı olan bir grupta sınırlı olabilir, ancak pozitif evrensel insani değerlere dayalıdır, yalnızca kendine ve kendisi gibi insanlara, yani kabilesine fayda sağlamaya değer. Kısmen, insancı yetenekli insanlar, yalnızca entelektüel olarak değer, aynı zamanda entelektüel olarak yetenekli olan ancak yetenekleri zekalarının çok az ötesine geçene kıyasla başkaları için büyük Őefkat, Őefkat ve ilgi duyguları geliőtirmiş olmaları ile de ayırt edilirler.

2

İnsanlığa yardım etmek için fırsatlar yaratmak Bazen insanlığa bir düzeyde yardım etme fırsatları bireyleri kendine doğru çağırabilir. Bireyler de buna karşı kendilerini sunarlar. Ama çoğu zaman fırsatlar kendiliğinden gelmemektedir. Kiői fırsatları yaratmak zorundadır ve çoğu zaman yaratılacak fırsatlar bulunmaktadır.

3

İnsanlığa yardım etme fırsatını kullanmak Kiői fırsatı yaratmanın bir yolunu bulduğuna göre, bundan Şüphesiz yararlanır. İnsani yeteneklilik, sadece özelliklerle ilgili olmayıp aslen eylemle ilgilidir.

HAZIRLAYANLAR

ÜSTÜN YETENEKLİLER

Araştırma Görevlisi Erman KAYIŞDAĞ
ESOGÜ Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Bölümü

SİZDEN GELENLER

Araştırma Görevlisi Erman KAYIŞDAĞ
ESOGÜ Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Bölümü

ETKİNLİK ve HABER

Araştırma Görevlisi Nefize ARACI
ESOGÜ Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Bölümü

FAZLA BİLİNMEYEN DÂHİLER

Araştırma Görevlisi Erman KAYIŞDAĞ
ESOGÜ Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Bölümü

ARAŞTIRMA KÖŞESİ

Araştırma Görevlisi Erman KAYIŞDAĞ
ESOGÜ Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Bölümü

Sayı Editörü

Araştırma Görevlisi Erman KAYIŞDAĞ, ESOĞÜ Eğitim Fakültesi

Tasarım ve Dizgi

Araştırma Görevlisi Nefize ARACI, ESOĞÜ Eğitim Fakültesi

Telefon: +90 222 239 37 50

Bölüm Başkanlığı: 6820

Bölüm Sekreterliği: 6821

E-mail : ozelegitim@ogu.edu.tr

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Bölümü
Meşelik Kampüsü
Büyükdere Mah. 26040
Odunpazarı-Eskişehir/TÜRKİYE

